

HFD 2018 ref. 69

Fråga om vad som avses med sjukperiod enligt socialförsäkringsbalken.

27 kap. 2 § första stycket, 26 § första stycket 1, 46–49 §§ och 51 § socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 30 november 2018 följande dom (mål nr 6655-17).

Bakgrund

Rätten till sjukpenning regleras i socialförsäkringsbalken. Sjukpenning kan lämnas för dagar i en sjukperiod. Med sjukperiod avses tid då en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel. En försäkrad ska under den första tiden av sjukperioden få arbetsförmågan prövad mot sitt vanliga arbete eller annat lämpligt arbete hos arbetsgivaren. Efter 180 dagar vidgas prövningen och omfattar då förvärvsarbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för honom eller henne. Ytterligare ett steg i denna s.k. rehabiliteringskedja infaller efter 365 dagar.

Om den försäkrade inom 90 dagar efter det att en sjukperiod avslutats insjuknar på nytt ska den försäkrade anses befinna sig på den plats i rehabiliteringskedjan som denne skulle ha befunnit sig på om sjukperioden inte hade avslutats. Detta innebär att sjukperioderna läggs samman.

M.L. har en anställning som sjukvårdsbiträde och var sjukskrivaren i varierande omfattning under 180 dagar. Därefter vidgades prövningen av hennes arbetsförmåga till att omfatta förvärvsarbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden. Vid denna prövning fann Försäkringskassan att M.L. inte längre uppfyllde förutsättningarna för rätt till sjukpenning. Hon fick därför inte sjukpenning efter den 25 maj 2015. Arbetsgivaren anpassade arbetsuppgifterna under en tid och M.L. kunde arbeta ca 50 procent av en heltid och var i övrigt arbetssökande och fick sjuklön från arbetsgivaren.

M.L. ansökte återigen om sjukpenning från och med den 1 september 2015. Försäkringskassan ansåg då att hennes arbetsförmåga var nedsatt med minst en fjärdedel i förhållande till hennes vanliga arbete och beviljade henne halv sjukpenning.

Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade Försäkringskassans beslut och yrkade att förvaltningsrätten skulle upp-

häva det samt återförvisa ärendet till Försäkringskassan för prövning av M.L:s arbetsförmåga i förhållande till förvärvsarbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eftersom hennes arbetsförmåga vid tidpunkten för beslutet hade varit nedsatt under mer än 365 dagar.

Förvaltningsrätten avslag överklagandet. Förvaltningsrätten konstaterade att M.L. inte hade arbetat heltid under 365 dagar men Försäkringskassan hade inte bedömt att hennes arbetsförmåga hade varit kontinuerligt nedsatt på grund av sjukdom under så lång tid eftersom det hade förflutit perioder då hon inte haft rätt till sjukpenning. Det var därmed enligt förvaltningsrättens mening fråga om flera sjukperioder som inte skulle läggas samman eftersom det hade förflutit mer än 90 dagar sedan M.L. senast beviljades sjukpenning. M.L:s arbetsförmåga skulle därför prövas mot hennes ordinarie arbete.

Kammarrätten gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten och avslag allmänna ombudets överklagande.

Yrkanden m.m.

Allmänna ombudet för socialförsäkringen yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden och återförvisa målet till Försäkringskassan för prövning av M.L:s rätt till sjukpenning med utgångspunkt i arbetsförmågans nedsättning i förhållande till förvärvsarbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden. Allmänna ombudet anför bl.a. följande.

M.L. har fått sjukpenning under mer än 180 dagar och hennes arbetsförmåga har därför prövats mot hela arbetsmarknaden. Hon har även efter denna tidpunkt enligt läkarutlåtande nedsatt arbetsförmåga i sitt vanliga arbete, men har varit utan sjukpenning under en period som överstiger 90 dagar. Efter denna period ansökte M.L. på nytt om sjukpenning. Frågan är om M.L. vid den nya prövningen ska anses vara på dag 1 i rehabiliteringskedjan och få sin arbetsförmåga bedömd mot sitt ordinarie arbete, eller om hon ska anses vara på dag 270 (180+90) eller senare och därför få sin arbetsförmåga bedömd i förhållande till förvärvsarbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden.

Underinstansernas avgöranden innebär att en person efter 90 dagar utan sjukpenning får sin arbetsförmåga bedömd mot sitt vanliga arbete trots att nedsättningen i arbetsförmåga bestått under hela tiden. Detta är inte förenligt med rehabiliteringskedjans syfte att uppmuntra den försäkrade att byta till ett lämpligare arbete när medicinska skäl förhindrar återgång i det ordinarie arbetet.

En sjukperiod avslutas först när den försäkrades arbetsförmåga inte längre är nedsatt till någon del i det ordinarie arbetet. M.L. har under en längre tid haft sin arbetsförmåga nedsatt med minst en fjärdedel. Det rör sig om endast en sjukperiod, även om hon på

grund av hur rehabiliteringskedjan är utformad har nekats sjukpenning under en viss del av perioden. Av detta följer att M.L:s arbetsförmåga under den period som inleddes den 1 september 2015 borde ha prövats mot på arbetsmarknaden normalt förekommande arbeten, i stället för mot hennes ordinarie arbete.

M.L. anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande.

Bestämmelserna i socialförsäkringsbalken ska förstås så att tid då en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga med minst en fjärdedel utgör en sjukperiod. Under perioden 26 maj–31 augusti 2015 var hennes arbetsförmåga inte nedsatt med minst en fjärdedel i förhållande till sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden. Någon sjukperiod i socialförsäkringsbalkens mening kan därför inte anses ha förelegat under den perioden. Hennes tidigare sjukperiod avslutades den 25 maj 2015 och en ny sjukperiod inleddes den 1 september 2015. Det har förflutit mer än 90 dagar mellan dessa sjukperioder, varför sjukperioderna inte ska läggas samman. Hon har således befunnit sig på dag 1 i rehabiliteringskedjan och hennes arbetsförmåga ska bedömas i förhållande till hennes ordinarie arbete.

Försäkringskassan, som har yttrat sig i målet, anser att sjukperioden avslutas när arbetsförmågan inte är nedsatt med minst en fjärdedel i förhållande till den bedömningsgrund som gäller för den försäkrade där han eller hon befinner sig i rehabiliteringskedjan.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Frågan i målet är vad som avses med begreppet sjukperiod i socialförsäkringsbalken.

Rättslig reglering

Av 27 kap. 26 § första stycket 1 socialförsäkringsbalken framgår att som sjukperiod anses tid då en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 2 §. Enligt 2 § första stycket har en försäkrad rätt till sjukpenning vid sjukdom som sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga med minst en fjärdedel.

I 51 § anges att vid beräkningen av hur lång tid den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga enligt 46–49 §§ ska dagar i sjukperioder läggas samman om färre än 90 dagar förflutit mellan sjukperioderna.

Den s.k. rehabiliteringskedjan regleras i 46–49 §§. Den innebär att prövningen av en persons arbetsförmåga successivt utvidgas från att inledningsvis avse personens vanliga arbete till att

slutligen omfatta alla förvärvsarbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Av lagtexten framgår – såvitt nu är av intresse – inte annat än att med sjukperiod avses tid då en försäkrad i oavbruten följd lider av en sjukdom som sätter ned arbetsförmågan. Begreppet sjukperiod har av lagstiftaren lämnats i stort sett oförändrat sedan det infördes i lagen (1947:1) om allmän sjukförsäkring.

I förarbetena till socialförsäkringsbalken berörs inte begreppet men i senare förarbeten till ändringar i balken anges att sjukperiod är den sammanhängande period under vilken en försäkrads arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom (prop. 2012/13:169 s. 23).

Syftet med rehabiliteringskedjan är att få fler att byta arbete när det aktuella arbetet inte längre går att förena med en pågående sjukdom och att underlätta omställningen till ett nytt arbete när så bedöms nödvändigt. För att inte detta syfte ska motverkas finns regler om sammanläggning av sjukperioder. Utan sådana regler skulle även kortare uppehåll mellan två sjukperioder medföra att beräkningen av tiden i rehabiliteringskedjan skulle börja om vilket i sin tur kan leda till att en, ur hälsosynpunkt, nödvändig omställning till annat arbete inte kommer till stånd (prop. 2007/08:136 s. 57 och 70 f. samt prop. 2012/13:169 s. 23).

Rehabiliteringskedjan och bestämmelsen om sammanläggning av sjukperioder syftar alltså till att försäkrade ska undvika medicinskt olämpliga arbeten och uppmuntras att byta arbete för att på så sätt ta tillvara den arbetsförmåga som finns trots sjukdomen. För att inte detta syfte ska motverkas måste prövningen av om en eller flera sjukperioder föreligger ske med utgångspunkt i den försäkrades arbetsförmåga i sitt vanliga arbete. En sjukperiod avslutas med det synsättet först då den försäkrades arbetsförmåga inte längre är nedsatt med minst en fjärdedel i förhållande till sitt vanliga arbete.

Mot denna bakgrund drar Högsta förvaltningsdomstolen slutsatsen att med sjukperiod avses den tid då den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt till följd av sjukdom eller liknande tillstånd i viss angiven omfattning i förhållande till sitt vanliga arbete och att den omständigheten att sjukpenning inte utgått under hela tiden saknar betydelse.

M.L:s arbetsförmåga var även under perioden maj–september 2015 nedsatt med minst en fjärdedel i förhållande till hennes vanliga arbete. Hon fick under den tiden inte sjukpenning eftersom prövningen av rätten till sjukpenning gjordes mot hela arbetsmarknaden. Som nyss sagts saknar dock den omständigheten betydelse för frågan om hur sjukperioden ska avgränsas. När M.L.

åter ansökte om sjukpenning den 1 september 2015 pågick således fortfarande en och samma sjukperiod. Med hänsyn till var hon då befann sig i rehabiliteringskedjan skulle hennes arbetsförmåga ha prövats mot förvärvsarbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden.

Underinstansernas avgöranden ska därför upphävas och målet återförvisas till Försäkringskassan för ny prövning.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden och återförvisar målet till Försäkringskassan för ny prövning.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Knutsson, Baran, Gäverth* och *Rosén Andersson*. Föredragande var justitiesekreteraren David Ankerson.

Förvaltningsrätten i Umeå (2016-05-06, ordförande Granholm):

Av utredningen i målet framgår att M.L. fått sjukpenning på olika nivåer under perioden 11 augusti 2014–25 maj 2015, därefter drog Försäkringskassan in sjukpenningen till och med den 31 augusti 2015. Hon beviljades återigen sjukpenning den 2 september 2015 och framåt.

Det allmänna ombudet har anfört att M.L. haft sin förvärvsförmåga nedsatt med minst en fjärdedel under mer än 365 dagar och att arbetsförmågan därför ska bedömas mot sådant arbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden.

I målet är ostridigt att M.L. inte arbetat heltid under 365 dagar. Försäkringskassan har emellertid inte ansett hennes arbetsförmåga varit kontinuerligt nedsatt under så lång tid, utan det har förflutit perioder då hon inte haft rätt till någon sjukpenning eftersom hennes arbetsförmåga inte ansågs vara nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom. Enligt förvaltningsrättens mening är det därmed i lagens mening fråga om olika sjukperioder. Det allmänna ombudet har inte utvecklat skäl för någon annan bedömning.

För att sammanläggning av dagar i sjukperioder ska ske enligt 27 kap. 51 § socialförsäkringsbalken, ska färre än 90 dagar ha förflutit mellan sjukperioderna. Förvaltningsrätten anser att lagrummet måste tolkas i sin ordalydelse så som det gällde efter den 1 januari 2014, nämligen att sjukperioder ska läggas samman enbart om färre än 90 dagar förflutit mellan sjukperioderna. Förvaltningsrätten kan konstatera att det förflutit mer än 90 dagar sedan M.L. senast beviljades sjukpenning. Nu aktuell period ska därför inte läggas samman med tidigare sjukperiod. Det innebär att M.L:s arbetsförmåga ska bedömas i förhållande till hennes

ordinarie arbete som vårdbiträde. Överklagandet ska således avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Sundsvall (2017-09-21, Törnered och Lind):

Vad det allmänna ombudet har anfört i kammarrätten och vad som i övrigt kommit fram i målet ger inte kammarrätten anledning att göra någon annan bedömning än den förvaltningsrätten gjort. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.

Nilsson Levin var skiljaktig och anförde:

Av utredningen i målet framgår att M.L:s sjukpenning varit indragen under en period om 90 dagar eftersom hon bedömts ha förmåga att försörja sig själv genom sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden. Frågan i målet är därmed om M.L. ska anses vara inne i en ny sjukperiod där hennes arbetsförmåga ska bedömas mot hennes ordinarie arbete när hon direkt efter att dessa 90 dagar passerat ansöker om sjukpenning på nytt.

Det kan därvid konstateras att sjukperioden inte är kopplad till att den försäkrade får sjukpenning. Avgörande för bedömningen är istället om M.L. i oavbruten följd sedan hon senast beviljades sjukpenning lidit av sjukdom som sätter ned hennes arbetsförmåga med minst en fjärdedel (se 27 kap. 2 och 26 §§ socialförsäkringsbalken). Nedsatt arbetsförmåga definieras i 27 kap. 46 § socialförsäkringsbalken som att den försäkrade på grund av sjukdom inte kan utföra sitt vanliga arbete eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder honom eller henne.

Av utredningen i målet framgår att M.L:s arbetsförmåga i hennes vanliga arbete som vårdbiträde varit nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom ända sedan hon senast beviljades sjukpenning, trots att arbetsgivaren tillfälligt anpassat hennes arbetsuppgifter. Att Försäkringskassan avslagit hennes ansökan om sjukpenning efter att en period om 180 dagar passerat beror inte på att hon återvunnit arbetsförmåga utan på att förutsättningarna för rätt till sjukpenning ändrats (jfr Högsta förvaltningsdomstolens avgörande den 8 juni 2017 i mål nr 1850-16). Enligt min mening är det därför fråga om en sådan sammanhängande period som utgör en och samma sjukperiod. Någon bedömning av om sammanläggning av sjukperioder bör ske ska därför inte göras i hennes fall.

Den omständigheten att Försäkringskassan under aktuell period nekat M.L. sjukpenning med hänvisning till att hon inte uppfyller förutsättningarna för rätt till sjukpenning efter 180 dagar medför ingen annan bedömning då det av 27 kap. 48 § socialförsäkringsbalken framgår att den försäkrade ska ha nedsatt arbetsförmåga – vilket enligt min mening syftar tillbaka på 27 kap. 46 § socialförsäkringsbalken – och dessutom ska sakna förmåga att försörja sig själv genom på arbetsmarknaden normalt förekommande förvärvsarbete. Prövningen av arbetsförmågans nedsättning vid bedömningen av om det föreligger en enda sjukperiod är

således en annan än den prövning som görs för att bedöma rätten till sjukpenning efter 180 dagar.

Mot den bakgrunden och med beaktande av att en sådan bedömning överensstämmer väl med lagstiftarens intentioner anser jag att det allmänna ombudets överklagande ska bifallas och målet återförvisas till Försäkringskassan för prövning av M.L:s förmåga att försörja sig själv genom sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för henne.